

Research Article

การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และการจัดการผลผลิตเกษตรอินทรีย์
กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

COMMUNITY ENTERPRISE POTENTIAL DEVELOPMENT AND MANAGEMENT OF ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTS: A CASE STUDY OF U-THONG ORGANIC AGRICULTURE COMMUNITY ENTERPRISE SUPHANBURI PROVINCE

ไตรมาศ พูลผล^{1*} ภิญาพัชญ์ นาคภิบาล² ปิยะพงษ์ ยงเพชร³ และ รสสุคนธ์ นาคภิบาล⁴

¹คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

³สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

⁴ฝ่ายยุทธศาสตร์นโยบายแผน และงบประมาณ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์

Trimas Phunphon¹, Pinyapat Nakpibal², Piyaphong Yongphet³ and Rossukon Nakpibal⁴

¹Faculty of Public Administration, Suvarnabhumi Institute of Technology

²Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

³Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

⁴Strategy, Policy, plan and Budgeting Department, Chulabhorn Royal College

*E-mail: trimasp@gmail.com

Received: 2023-09-20

Revised: 2023-11-13

Accepted: 2024-02-01

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ผ่านกระบวนการ
การใช้นวัตกรรมในการพัฒนา เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับกลไกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่
อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงปริมาณ
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 4 กลุ่ม คือ 1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมเกษตรอินทรีย์
อุ้มทอง 2. วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนหอคอยร้อยรักผลิตภัณฑ์ 3. วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมบ้านดอนตะเคียน
และ 4. วิสาหกิจชุมชนวนเกษตรบ้านดงเย็น และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 15-20 คน ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ระดับกลุ่ม และบุคคล
แบบเครือข่ายไตรภาคี (กลุ่มวิสาหกิจชุมชน นักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ) มีการกำหนดแนวทางในการพัฒนา

โดยใช้แนวคิด 5 IN (Innovation) เพื่อขับเคลื่อน Innovation mix (ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสร้างแรงบันดาลใจ มีอิสระทางความคิด มีความทันสมัย และรักในสิ่งที่ทำ) กระตุ้นให้สมาชิกได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยน และพัฒนาผ่านระบบเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยกันอย่างมีส่วนร่วม การทดแทนทรัพยากร การแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ การจัดทำตลาดเกษตรอินทรีย์ และการสร้างการรับรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านเวทีในระดับอำเภอ ก่อให้เกิดความยั่งยืนในภาพอนาคตของพื้นที่

2. การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เกิดจากการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม กลไกเครือข่ายทางสังคม และการแลกเปลี่ยนความรู้ไปสู่การพัฒนา และการเกื้อกูลกันในรูปแบบสมาชิกเครือข่าย ช่วยส่งเสริมให้เกิดแนวคิดด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน พัฒนาบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ การจัดการผลผลิต เกษตรอินทรีย์

ABSTRACT

This research aimed to promote the potential development of community enterprises through the process of using innovation in development to promote cooperation with the organic farming community enterprise promotion mechanism in the area of U-Thong district, Suphanburi Province.

The research was participatory action research and quantitative research. The samples used in the study were key informants of the 4 groups of community enterprise members, namely 1) U-Thong Organic Agriculture Promotion Group Community Enterprise 2) Ban Don Tower Roi Rak Product Community Enterprise 3) Ban Don Takhian Promotion Community Enterprise and 4) Ban Dong Yen Agroforestry Community Enterprise and 15-20 government officials. The research results found as That:

1. Development of management potential of organic agriculture community enterprises at the group and individual levels were done by tripartite network (Community enterprise groups, academics, government agencies) to set guidelines for development by using the concept of 5 IN (Innovation) to drive through the innovation mix (Creative, inspirational, independent thinking, modern, and love what you do), encouraged members to have the opportunity to trade and develop through a supportive system of co-dependent resource substitution processing of organic products, organizing an organic market and creating awareness of community enterprises through district-level stages to drive sustainability in the future of the country area.

2. Development of community enterprise potential for sustainability started by promoting a participatory process using social networking mechanisms as well as the exchange of knowledge. These would lead to the development and mutual support in the form of network members and helped promote the concept of community product transformation, product packaging development, and product distribution channels which would develop into a sustainable learning community.

Keywords: Potential development, Product Management, Organic farming

บทนำ

แนวทางการพัฒนาประเทศด้วยการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการทุน ที่ดิน และทรัพยากรภายในชุมชน โดยส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย และการถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ มีการต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่เชิงพาณิชย์ รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการความรู้ในชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านกระบวนการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน การส่งเสริมการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายอุตสาหกรรม ในพื้นที่กับเศรษฐกิจชุมชน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา ร่วมกันพัฒนาความรู้ในเชิงทฤษฎี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติเพื่อสร้างศักยภาพให้กับชุมชน การประกอบธุรกิจแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว (Office of the National

Economic and Social Development Board., 2016) ส่งผลให้จังหวัดสุพรรณบุรีมีแผนการพัฒนาด้วยถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพให้แก่เกษตรกร นำไปประยุกต์ใช้ในไร่นาของตนเอง สนับสนุนโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานด้านการเกษตร ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเกษตร เพื่อยกระดับสู่ Smart Farmer/Smart Farming พัฒนามาตรฐานฟาร์มเพื่อผลิตอาหารปลอดภัยจากสินค้าเกษตร ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร ตลอดจนนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ของสินค้าเกษตร ส่งเสริมธุรกิจ SMEs /Start Up/OTOP/วิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมการตลาดการประชาสัมพันธ์ และการสร้างเครือข่ายสินค้าเกษตร (Suphanburi Province Development, 2017) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ที่ส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ยกย่องระดับสิทธิทุนแห่งชีวิตของท้องถิ่นชุมชนในการแข่งขัน ที่สามารถผลิตสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์ที่มีการผสมผสานภูมิปัญญาหรือรากเหง้าแห่งวัฒนธรรมในท้องถิ่นก่อให้เกิดอัตลักษณ์เฉพาะชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิด

ความพร้อมในการแข่งขันทางการค้าในระดับหนึ่งที่สามารถพึ่งตนเองได้และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน เมื่อการรวมกันเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีพลัง พร้อมเครือข่ายอันเหนียวแน่นก็สามารถยกระดับการแข่งขันเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จะก้าวเป็นผู้ประกอบการธุรกิจในการแข่งขันทั้งระดับภายในประเทศและระดับต่างประเทศ

กระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญ และส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืนในอนาคตได้ นักวิจัยได้ร่วมบูรณาการกับส่วนงานเครือข่าย และวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของวิสาหกิจชุมชน แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านเครื่องมือวิจัย โดยทีมนักวิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ประธานวิสาหกิจชุมชน 4 แห่งเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกันแบบเครือข่าย (1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ อุทอง สมาชิกกลุ่มมีความต้องการเครื่องปั้นผงปุ๋ยอินทรีย์เพื่อให้สมาชิกทุกครัวเรือนผลิตใช้ และจำหน่าย พร้อมจัดทำบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเป็นการยกระดับกลุ่มต้นแบบ (2) วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนหอคอยร้อยรักผลิตภัณฑ์ ปัญหาการดำเนินงาน: สมาชิกมีเวลาไม่ตรงกัน, สมาชิกขาดความรู้การทำบรรจุภัณฑ์ และการตลาดแปรรูปกล้วยเหรีญและสาเกเหรีญขาดทุน สมาชิกกลุ่มมีความต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกล้วย และสาเกซึ่งปลูกอยู่ในท้องถิ่น การทำบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้าและช่องทางการจัดจำหน่าย (3) วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมบ้านดอนตะเคียน ปัญหา

การดำเนินงาน: ขาดความรู้การเพาะเมล็ดพันธุ์ ผักสลัด, การเตรียมดิน, บรรจุภัณฑ์และตราสินค้า สมาชิกกลุ่มมีความต้องการ ต้องการปลูกผักสลัดแบบตั้งโต๊ะ และเพิ่มช่องทางการตลาด และ (4) วิสาหกิจชุมชนวนเกษตรบ้านดงเย็น ปัญหาการดำเนินงาน รายได้ของสมาชิกต่ำกว่าเดิม ต้องการต่อบัณฑิตงานแสงอาทิตย์สำหรับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และเพิ่มช่องทางการตลาดจากการสำรวจและวิเคราะห์เพื่อวางแผนการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความรู้เกษตรอินทรีย์ การแปรรูป และช่องทางการตลาดแบบออฟไลน์และออนไลน์ ส่งผลให้เกิดการบูรณาการแนวความคิดการขับเคลื่อนการบริหารงานรูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 แห่งให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้จากการพิจารณาประเด็นปัญหา และช่องว่างที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อันส่งผลต่อการจัดการทางด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยแรก ด้านปัญหาประกอบด้วย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัย ขาดความคล่องตัวในการทำงาน ต้องการเครื่องมือสนับสนุนการทำงาน การบริหารจัดการยังไม่เป็นระบบ ขาดการประชาสัมพันธ์ตัวผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากสมุนไพรและปลาที่เป็นต้นทุนของพื้นที่ ปัจจัยที่สอง ด้านช่องว่าง ประกอบด้วย ความรู้ของสมาชิก ขาดการดำเนินการของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และ ขาดโอกาสในการเข้าถึงหน่วยงานภาครัฐ โดยสรุปเป็นรูปภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 ปัญหาและช่องว่างที่เกิดขึ้นกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จากประเด็นปัญหาด้านการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สิ่งหนึ่งที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องทำความเข้าใจถึงระบบและวิธีการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้สามารถดำเนินการได้อย่างอยู่รอด และยั่งยืน จึงนำมาสู่การวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ผ่านกระบวนการการใช้นวัตกรรมในการพัฒนา
2. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับกลไกส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตทางด้านพื้นที่ศึกษา และกลุ่มที่นักวิจัยเข้าไปดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ตลอดโครงการในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. พื้นที่ศึกษา คณะผู้วิจัยใช้พื้นที่ในการศึกษา คือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. กลุ่มปฏิบัติการ
 - 1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อุ้มทอง
 - 2) วิสาหกิจชุมชนนวนเกษตรบ้านดงเย็น
 - 3) วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนหอคอยร้อยรักผลิตภัณฑ์
 - 4) วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนตะเคียน
 - 5) หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดที่ 1 การส่งเสริมด้านระบบบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การทำงานของเครือข่ายโดยการประสานความร่วมมือ การทำงานถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างสมาชิกและภาคีเครือข่าย ซึ่งจุดเริ่มต้นจากการทำงาน

ในพื้นที่ แล้วขยายกระบวนการพัฒนาที่กว้างออกไป พร้อมทั้งแสวงหาความรู้ และส่งเสริมวิธีการใหม่ ๆ ที่เหมาะสม ด้วยกระบวนการสื่อสาร และนวัตกรรมใหม่ เป็นเครื่องมือที่จะสร้างการทํากิจกรรมและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (Laophuangsak, 2014) จากกระบวนการทำงานของเครือข่ายที่จะช่วยให้การทำงานเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ต้องมีการวางระบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย การคัดเลือกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจากการวิเคราะห์สถานการณ์ คัดเลือกสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจากกระบวนการผลิตหรือเทคโนโลยีคล้ายคลึงกัน โดยพิจารณาถึงรูปแบบของกระบวนการทำงาน และแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน คือ กระบวนการศึกษาถึงบริบทของแต่ละวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางการบริหารงาน

ภาพรวมของการบริหารงานของกลุ่มวิสาหกิจทั้ง 4 กลุ่ม มีรูปแบบของการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการบริหารจัดการตนเอง และมีความสัมพันธ์ในรูปแบบของเครือข่ายที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เห็นได้จากการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อุ้มทอง ที่มีการบริหารงานโดยกำหนดจุดศูนย์กลางวิสาหกิจชุมชนให้สมาชิกนำผลผลิตมารวบรวมที่ส่วนกลาง เพื่อคัดสรรก่อนออกจำหน่าย และเมื่อได้ผลตอบแทนจะแบ่งปันกำไรให้สมาชิก นอกจากนี้สมาชิกสามารถจัดหาช่องทางการจำหน่ายด้วยตนเอง เพื่อสร้างรายได้โดยไม่ผูกขาดกับกลุ่ม ดังจะสะท้อนให้เห็นในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันของสมาชิก

การดำเนินการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่มีการดำเนินการขับเคลื่อนให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรซึ่งกันและกันของสมาชิก โดยการดำเนินการขับเคลื่อนตามระบบบริหารสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพด้วยกัน 2 รูปแบบ คือ

1. การบริหารทางด้านกำลังคน โดยการขับเคลื่อนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของแต่ละกลุ่มแสดงให้เห็นถึงความพิเศษต่าง ๆ เช่น ภูมิปัญญา วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นถิ่น อัตลักษณ์ชุมชนที่สะท้อนในรูปแบบของความเชื่อ วัฒนธรรมและบทบาทของสมาชิกในสังคม เห็นได้ว่าสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทและความสามารถในการปฏิบัติงานทางสังคม และชุมชนที่หลากหลาย เช่น การเป็นสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม). ประธานเครือข่ายสตรีอำเภออุ้มทอง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่สามารถขยายผลองค์ความรู้ผ่านช่องทางการดำเนินกิจกรรมทางสังคม หรือชุมชนส่งผลให้เกิดการยอมรับของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

2. การบริหารทางด้านทรัพยากรชุมชน การพัฒนาและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เลือกที่จะใช้ทรัพยากรพื้นฐานของท้องถิ่นมาเป็นตัวขับเคลื่อน เนื่องจากช่วยลดต้นทุนด้านการผลิตที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่าย และเป็นการสำรวจปัจจัยพื้นฐานของชุมชนที่สามารถนำมาต่อยอดและสร้างมูลค่าได้ เช่น ผักตบชวา ฟางข้าว แกรบ รำข้าว และวิธีการลดต้นทุนทางด้านการผลิตอาหารสัตว์ เช่น อาหารปลา และอาหารไก่ เป็นต้น จากบริบทด้านการบริหารจัดการกลุ่มจะมุ่งเน้นที่การขับเคลื่อนผ่านการวางแผน การจัดองค์การ

การส่งเสริมผู้นำ และการควบคุม เพื่อให้การขับเคลื่อนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น และร่วมให้ข้อเสนอแนะตลอดจนกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน

แนวคิดที่ 2 การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สามารถวัดและประเมินผลได้ โดยใช้ทรัพยากรอย่างความคุ้มค่า และเกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน

การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการทำงานอย่างเป็นระบบ “ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน” การพัฒนาศักยภาพ หมายถึง ความพยายามเปลี่ยนแปลงภายในช่วงเวลาระยะยาวให้บุคคลที่มีคุณสมบัติเกิดการรับรู้ความสามารถ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในอนาคต ซึ่งปรากฏขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด การพัฒนาศักยภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมาย และทิศทางของกลุ่มรวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดสรรรายได้ และผลประโยชน์ของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมและเข้าใจร่วมกัน นอกจากนั้นวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการจัดวางระบบการดำเนินการโดยมีการจัดวางตำแหน่ง และโครงสร้างองค์กร แบ่งหน้าที่

ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีผู้นำการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการผลิตเพื่อผลิตเป็นสินค้าในตราสินค้าของตนเอง การคำนวณยอดขายของปีที่แล้วนำมาเป็นข้อมูลการพยากรณ์ยอดขายปีถัดไป (Buadee, & Funkhiaw, 2019, pp. 15-24) วิธีการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรไว้ด้วยกัน 3 ประการคือ ประการแรก การสร้างแบรนด์ คือ มีตราสินค้าหรือเครื่องหมายทางการค้า ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และสร้างการจดจำของลูกค้า ประการที่สอง การหาทางเลือกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ การสร้างจุดเด่นให้กับตัวสินค้า เช่น เป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ส่งผลเสียต่อผู้บริโภค และผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับในตลาดมากขึ้น และประการสุดท้าย บรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ การใช้บรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ผสมผสาน 2 องค์ประกอบ คือ 1) ประโยชน์ต่อการใช้งาน และ 2) ให้ความรู้ถึงอารมณ์ผู้บริโภค เช่น ผลิตจากขานอ้อย หรือมันสำปะหลังทดแทนบรรจุภัณฑ์จากโฟม รวมถึงกระบวนการบริหารเครือข่ายวิสาหกิจที่ดี จะช่วยให้เกิดการจัดการได้เป็นอย่างดี เป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในกลุ่ม คณะกรรมการจะร่วมกันแก้ปัญหา (Tupkrut, Boonkuer, & Amphap, 2021) และมีแผนปฏิบัติติดตามกิจกรรมช่วยให้เกิดการรายงานผลที่สมาชิกสามารถรับทราบและมีความยืดหยุ่นในการจัดการ (Kotas, 2015, pp. 122-135)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างเครื่องมือจากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิดต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ส่วนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดย

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Groups) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT analysis)

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารงานร่วมกันในระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การบริหารงานร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อำเภออุ้มผาง เป็นการพัฒนาต่อยอดจากโจทย์ปี 2564 ที่ได้รับการพัฒนา และขยายผลให้เกิดความยั่งยืนในระดับพื้นที่มากขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1) ระดับกลุ่ม เริ่มจากวางแผนการทำงาน จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากปีที่ผ่านมา และร่วมกันพัฒนา

2) ระดับเครือข่ายการพัฒนา โดยใช้ กิจกรรมศึกษาฐานจากวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย วิสาหกิจชุมชน วนเกษตรบ้านดงเย็น และวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อุ้มทอง โดยการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การทำปุ๋ยอินทรีย์ การแปรรูป จากกล้วย เช่น กล้วยตาก กล้วยผง และช่องทางการจัดจำหน่าย

จากแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชนชนอำเภ่อู้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ในปี 2564 นักวิจัยดำเนินการศึกษา และมีการกำหนด แนวทางการปฏิบัติร่วมกับวิสาหกิจชุมชนเกษตร อินทรีย์อุ้มทอง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนการปฏิบัติ คือ 1) การประชุมกับสมาชิกเพื่อสะท้อนปัญหา การดำเนินงาน 2) ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลสมาชิก วิสาหกิจชุมชน และ 3) การศึกษาเพื่อหาข้อค้นพบ ทางด้านศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ผู้วิจัย รับทราบถึงข้อแตกต่างของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ที่ส่งผลต่อการเกิดช่องว่างในการปฏิบัติงานร่วมกัน เช่น ความรู้ความสามารถของสมาชิกที่หลากหลาย การดำเนินงานของกลุ่มไม่ต่อเนื่อง และขาดโอกาส เข้าถึงส่วนงานภาครัฐเพื่อขอรับการสนับสนุน จากประเด็นข้อค้นพบช่วยให้ผู้วิจัยกำหนดแนวทาง การแก้ไข และลดช่องว่าง ตลอดจนเสริมทักษะ ให้สมาชิกทุกคนได้รับโอกาสการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และจัดทรวัตกรรมสนับสนุน แนวทางการจัดการด้านการเกษตร เช่น เครื่องทำ ขนมีเงินเส้นแห้ง เครื่องดักแมลงพลังงานแสงอาทิตย์

เป็นต้น

2. การพัฒนาร่วมมือแบบไตรภาคี

การดำเนินการช่วงปีที่ผ่านมาสะท้อน ให้เห็นถึงภาพของการพัฒนาทางด้านบุคคล นวัตกรรม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้ง 13 ครัวเรือนที่สามารถนำไปสู่การเป็นต้นแบบ การพัฒนา และต่อยอดงานวิจัยปีที่ 2 นักวิจัย ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาต่อยอดในรูปแบบ ของความร่วมมือการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อุ้มทอง โดยกำหนดแนวคิด ในการพัฒนาจากความสัมพันธ์ของ 3 กลุ่ม คือ 1) Community 2) University และ 3) Network

การพิจารณาความสัมพันธ์ในรูปแบบ ไตรภาคี เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชนเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่อำเภ่อู้มทอง โดยการดำเนินงานในมิติ University ได้กำหนด แนวทางการดำเนินงานร่วมกับชุมชน ในมิติ ของ Network ครั้งนี้ประกอบด้วยเครือข่าย หน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตร อำเภ่อู้มทอง องค์การบริหารส่วนตำบลยี่งทะเลสาบ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภ่อู้มทอง และในมิติ Community ของชุมชนที่ประกอบไปด้วยวิสาหกิจ ชุมชนร่วมกัน 4 วิสาหกิจชุมชน ในอำเภ่อู้มทอง คือ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อุ้มทอง วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนหอคอยร้อยรักผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนวนเกษตรบ้านดงเย็น และวิสาหกิจ ชุมชนส่งเสริมเกษตรบ้านดอนตะเคียน การพัฒนา ความสัมพันธ์ความร่วมมือแบบไตรภาคี เพื่อกำหนด แนวทางการบูรณาการร่วมปฏิบัติงานทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และมหาวิทยาลัย เพื่อร่วมหา

แนวทางการพัฒนาไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหา

3. การจัดการผลผลิตเกษตรอินทรีย์

การดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ผ่านมา เป็นการศึกษาถึงปัญหาการดำเนินแนวทางการพัฒนา การประสานงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสนับสนุนการทำงาน จนถึงกระบวนการพัฒนา และกำหนดกลยุทธ์สู่การปฏิบัติการ จะเห็นได้จากปัญหา และข้อจำกัดของแต่ละวิสาหกิจที่มีความแตกต่างกันออกไป การออกแบบกลยุทธ์ และการพัฒนาต้นแบบวิสาหกิจชุมชน 4 กลุ่ม ซึ่งมีปัญหาที่คล้ายคลึงกัน 4 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านบุคลากรขาดทักษะ ความรู้ ความสามารถ 2) ปัญหาด้านการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีการเข้าถึงผู้บริโภคที่แตกต่างกันออกไป จึงได้มีการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ และวางแผนไปตลาดที่มีความเหมาะสมของแต่ละชนิดผลิตภัณฑ์ 3) ปัญหาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ 4) การสร้างมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร และเกษตรแปรรูปจึงขาดความโดดเด่น และยังไม่มีเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ จากการวางแผนแนวทางการพัฒนาเชิงปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และสร้างการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และร่วมกันปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมการพัฒนา เช่น การทำปุ๋ย การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหมักรอบกล้วย การทำแปลงผักอินทรีย์ การพัฒนาช่องทางตลาดผ่านระบบออนไลน์ ออฟไลน์ และตลาดเครือข่ายเกษตรอินทรีย์

กระบวนการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรมนั้นต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ความคิดเหล่านั้นพัฒนาเป็นนวัตกรรม ส่วนใหญ่แล้วการพัฒนานวัตกรรมมักเริ่มต้นจากปัญหาภายในองค์กร และการคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ มาช่วยแก้ไขปัญหา (Tiloksakulchai, 2006) การพัฒนานวัตกรรมต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากร และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรม ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ เช่น การให้เวลา การให้โอกาสในการพัฒนา รวมถึงการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคลากรเกิดความเข้าใจ และเกิดการทำงานไปในแนวทางเดียวกัน การพัฒนานวัตกรรมหรือการสร้างบรรยากาศแห่งความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมในองค์กร การทดลองใช้นวัตกรรม จนกระทั่งเกิดการแพร่กระจายและการยอมรับนำนวัตกรรมไปใช้ด้วย

อาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีความเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยส่วนบุคคล และ นวัตกรรมอันเป็นผลแห่งความเต็มใจของแต่ละบุคคลที่จะลองใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ สามารถจัดการนวัตกรรมกับปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ (Agarwal & Parasad, 1998, pp. 204-215) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดผลลัพธ์ของการยอมรับเทคโนโลยี (Lu et al., 2004) ความคิดริเริ่มส่วนบุคคลได้รับการตรวจสอบไม่เพียงแต่

ในงานวิจัยการแพร่กระจายนวัตกรรม (Yi et al., 2006, pp. 393-426) แต่ยังรวมถึงข้อมูลระบบสารสนเทศ (Rogers, 2005) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ สามารถส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ กลวิธีกระบวนการและโครงสร้างภายในองค์กร (Agarwal & Parasad, 1998, pp. 204-215) นำไปสู่นวัตกรรมด้านการบริหาร จะพบว่ามีกระบวนการหรือขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดแผนการที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการตัดสินใจที่ถูกเชื่อมโดยให้เทคโนโลยีบรรลุผลสำเร็จได้เริ่มต้นจากการพัฒนาและนำเทคโนโลยีใหม่ที่มีเป้าประสงค์ในการมุ่งปรับปรุงกระบวนการภายในให้เกิดการบริการที่ดีขึ้น

(Rogers, 2005) โดยแบ่งกิจกรรมการจัดการผลผลิตเกษตรอินทรีย์ออกเป็น 4 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์และการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์

กิจกรรมการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ เริ่มแต่การเพาะปลูกจนถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการยอมรับทั้งในตลาดออนไลน์ และออฟไลน์ กระบวนการสร้างเวทีชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดการรับรู้ และเกิดกระแสการร่วมขับเคลื่อนกับส่วนราชการในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลยั้งทะลาย สำนักงานเกษตรอำเภออุ้มทอง และอำเภออุ้มทอง

ภาพที่ 3 กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์และการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์

กิจกรรมที่ 2 การนำนวัตกรรมไปสู่การแก้ไขปัญหาทางด้านเกษตรอินทรีย์

เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหา และความต้องการของเกษตรกร เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนด้วยการพัฒนาระบบตั้งแต่ต้นน้ำ จนถึงปลายน้ำ ผ่านองค์ความรู้ทางด้านนวัตกรรม เช่น แนวทางการเพาะปลูกโดยใช้สารเคมี ส่งผลต่อการพัฒนาให้เกิดการจัดทำผลิตภัณฑ์ เช่น การจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำปุ๋ยอัดเม็ด และการออกแบบจัดทำเครื่องดักแมลงพลังงานแสงอาทิตย์มาติดตั้งในพื้นที่นาของเกษตรกร

กิจกรรมที่ 3 การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตทางเกษตรอินทรีย์

การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเกิดขึ้นจากการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด เช่น ผักสด ผลไม้ สมุนไพร ไข่ไก่ ปลา ซึ่งการผลิตดังกล่าวเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายโดยตรงไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป ส่งผลให้สินค้าบางรายการเกิดการสูญเสียหรือบางรายการที่ตกเกรดจำหน่ายได้ในราคาต่ำกว่าราคาดูที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า เช่น หมี่กรอบสามรส ก๋วยเตี๋ยวสามรส สาเกกรอบ เป็นต้น จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวส่งผลต่อการตอบรับของตลาดเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสร้างรายได้ให้กับสมาชิก

ภาพที่ 4 กิจกรรมที่ 2 การนำนวัตกรรมไปสู่การแก้ไขปัญหาทางด้านเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 5 กิจกรรมที่ 3 การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตทางเกษตรอินทรีย์

กิจกรรมที่ 4 การส่งเสริมการตลาด และ
ช่องทางการจำหน่าย

การส่งเสริมด้านการตลาด และการจัดสรร
ช่องทางการจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนทั้ง
4 วิสาหกิจชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม
การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจ โดยการดำเนิน
กิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ และ
การเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้
ผลผลิตจากการพัฒนาเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เช่น
แหล่งที่มา วัดฤดูดับ และช่องทางการจำหน่าย
โดยการส่งเสริมด้านการตลาด และ การจัดสรร
ช่องทางการจำหน่ายได้แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมย่อย
ด้วยกัน คือ

1. การส่งเสริมด้านการตลาดผ่านช่องทาง
การสนับสนุนของส่วนงานภาครัฐ คือ การจัดงาน
แสดงสินค้า ณ ที่ว่าการอำเภออุ้มทองจังหวัด
สุพรรณบุรี การจำหน่ายผ่านพื้นที่บริการของ
องค์การบริหารส่วนตำบลยั้งทะลาย และตลาด
ชุมชนในพื้นที่อำเภออุ้มทอง

2. การส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทาง
ออนไลน์ และออฟไลน์ ที่ได้รับการสนับสนุน
จากห้างสรรพสินค้าและตลาดเครือข่าย เช่น
โลตัสอุ้มทอง บิ๊กซี โรบินสัน ตลาดเครือข่ายเกษตร
อินทรีย์ในพื้นที่สุพรรณบุรี นนทบุรี และกรุงเทพฯ
ในส่วนของช่องทางการจำหน่ายผ่านระบบออนไลน์
ผ่าน PAGE ลูกแม่โพสพเกษตรไร้สาร

ภาพที่ 6 กิจกรรมที่ 4 การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจำหน่าย

ผลการพัฒนาด้านศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และการจัดการผลผลิตเกษตรอินทรีย์

การพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่อำเภออุ้มทองจังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวได้ว่ารูปแบบการดำเนินกิจกรรม “การพัฒนาด้านศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และการจัดการผลผลิตเกษตรอินทรีย์” ออกเป็น 2 ประการ คือ

ประการแรก ด้านทรัพยากรชุมชน คือ กระบวนการพัฒนาและให้ความสำคัญกับระบบการจัดการด้านเกษตรอินทรีย์ และสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่ การใช้ทรัพยากรด้านการเกษตร และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคม และ ต้นทุนของชุมชนอันเป็นทรัพยากรที่ทุกคนในพื้นที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน คือ

1) การนำผลผลิตทางการเกษตรของเหลือใช้ทางการเกษตรมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และการนำกลับมาใช้ใหม่ที่จะช่วยขับเคลื่อนกระบวนการ

BCG ในพื้นที่ ลดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม และลดต้นทุนด้านปัจจัยการผลิตก่อให้เกิดผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการนำของเหลือใช้มาพัฒนาเป็นสินค้าใหม่ เช่น ผักตบชวา ต้นกล้วย ฟางข้าว แหน แกรบ รำข้าว และมูลวัว เป็นต้น

2) การลดต้นทุนการผลิตจากการเพาะเลี้ยงไก่ และปลา โดยการคัดเลือกอาหารจากพืชที่ไก่ และปลา สามารถกินได้ เช่น กล้วย ฟักทอง หยวกกล้วย ผักบุ้ง เป็นต้น

ประการที่สอง ด้านการขยายผลให้กับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานพัฒนาด้านศักยภาพเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อุ้มทอง ประกอบด้วย 3 วิสาหกิจชุมชน คือ 1) วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนหอคอยร้อยรักผลิตภัณฑ์ 2) วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมบ้านคอนตะเคียน และ 3) วิสาหกิจชุมชนวนเกษตรบ้านดงเย็น ได้รับการบ่มเพาะความรู้ด้าน

การบริหาร การตลาด และการจัดการนวัตกรรมการทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้รับการบ่มเพาะและขยายผลผ่านกระบวนการจัดเวทีชุมชนจากการพัฒนาในรอบปีที่ผ่านมา กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้ดำเนินการพัฒนาทั้งระบบตั้งแต่การบริหาร การตลาด การจัดการนวัตกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ และได้มีการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ และผลงานการพัฒนาในวันที่ 25 มกราคม 2566 ณ ที่ว่าการอำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีส่วนราชการเข้าร่วมงานด้วยกันทั้งสิ้น 12 หน่วยงาน และประชาชนที่เข้าร่วมงานทั้งสิ้น 100 คน

อภิปรายผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยดังกล่าวเป็นกระบวนการส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่อำเภออุ้มผาง ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ร่วมกิจกรรมได้รับการพัฒนา และสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กระบวนการดังกล่าวเป็นการนำองค์ความรู้ทางด้านวิชาการมาบูรณาการศึกษาร่วมกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงการประเมินทรัพยากรขั้นพื้นฐาน องค์ความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมาสู่การพัฒนา เพื่อขยายผลสู่การตลาดในอนาคตจากการพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้เกิดการพัฒนาใน 6 ด้านด้วยกัน คือ

ภาพที่ 7 การขยายผลให้กับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

ภาพที่ 8 ขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

1. ด้านความมั่นคงทางรายได้ สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้รับการพัฒนาด้านนวัตกรรม การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมด้านการตลาด ส่งผลให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. ด้านความสามารถในการแข่งขัน จากการบ่มเพาะ การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ การบูรณาการกับศาสตร์ของท้องถิ่น การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

3. ด้านการพัฒนาอาชีพ การมีส่วนร่วม และการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ กระบวนการถ่ายทอดและการบ่มเพาะ เป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ที่สนใจนอกเหนือจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 เครือข่ายได้เรียนรู้ ร่วมสังเกตการณ์ร่วมปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการขยายผล

4. ด้านการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงหน่วยงานภาครัฐ การส่งเสริม “มิติด้านการขยายผลให้กับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน” เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ผลงานที่ได้รับการพัฒนาในเชิงประจักษ์

ให้สมาชิกเครือข่ายได้แสดงผลงาน และส่วนราชการเข้าร่วมในการส่งเสริมต่อไปในอนาคต

5. การเกษตรอินทรีย์แบบยั่งยืน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากจุดเริ่มต้นของโครงการในการพัฒนาสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ดังผลที่เกิดขึ้นในทุกมิติเพื่อขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ให้ขยายผล และสามารถเข้าสู่ตลาดในวงกว้าง สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกและชุมชน

6. การทำงานกับหน่วยงานภาครัฐ และการยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการขยายผลการพัฒนา โดยส่งผลผลิตทางด้านเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เข้าไปอยู่ในแผนงานด้านการพัฒนาของอำเภอ อุทงในปีงบประมาณ 2567 ของส่วนราชการในพื้นที่ในอำเภออุทง

ข้อเสนอแนะ

กระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการติดตามหลัก 3ES+M เพื่อให้เกิด

การต่อยอดการพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ Valaya Alongkorn Rajabhat University (2564) คือ

1. การด้านการศึกษา Education เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถต่อยอดในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างมีคุณภาพ
2. ด้านเศรษฐกิจ Economic การพัฒนาระบบบริหารงานทางด้านวิสาหกิจชุมชน โดยการพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และต่อยอดในระบบทางด้านการตลาดเพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิก
3. ด้านสิ่งแวดล้อม Environmental เนื่องด้วยรูปแบบการจัดการในระบบเครือข่ายทางด้านวิสาหกิจชุมชนที่อาศัยทรัพยากรทางด้านการเกษตร และเกษตรอินทรีย์เป็นฐานในการพัฒนา

ช่วยส่งเสริมและกระตุ้นสมาชิกให้มีความสำคัญกับระบบอินทรีย์ที่ไม่ส่งผลต่อระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

4. สังคม Social การดำเนินการในรูปแบบของเครือข่ายวิสาหกิจ ช่วยพัฒนาด้านความสัมพันธ์ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงวัย และการสร้างวิศวกรสังคม ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในกลุ่มผู้สูงวัย และกลุ่มวัยรุ่นที่สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสมาชิกในกลุ่ม
5. จิตใจ Mind การส่งเสริมจิตใจ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน ภายใต้วิธีการพัฒนาตนเองโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่อยู่กันอย่างเกื้อกูล เอื้อเพื่อแผ้วถ่อกัน

อ้างอิง

- Buadee, N., & Funkhiaw, Adirek. (2019). Guidelines for developing the operational potential of community enterprise groups processing banana products in Mae Ramat District, Tak Province. *Journal of Srivanalai Vijai*, 9(1),15-24.
- Tupkrut, N., Boonkuer, S., & Ampha, O. (2021). *Developing Local Community Enterprise in Trang Province for a Chang of Success*. Trang: Rajamangala University of Technology Srivijaya.
- Laophuangsak P. (2014). *Development Of Management Model for Community Enterprise's Cluster For Enhancing Competitiveness Of Community Economy In Western Region* (Thesis). Silpakorn University, Bangkok. (In Thai)
- Tiloksakulchai, F. (2006). *Evidence-based nursing: principle and method*. Bangkok: Faculty of Nursing, Mahidol University.
- Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. (2021). *A guide to spatial development through the process of envisaging a sustainable community future*. Bangkok: P.S. Group Company. (1954) Ltd.

- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016). **National Economic and Social Development Plan No. 12 (2016-2021)**. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board.
- Agarwal, R., & Prasa, J. (1998). A conceptual and operational definition of personal innovativeness in the domain of information technology. **Information Systems Research**, 9(2), 204-215.
- Kotas, M. (2015). Key success factors for social services organizations in Poland. **Management**, 19(2), 122-135
- Lu, K., Gray, M.A., Oliver C, Liley, D.T., Harrison, B.J., & Bartholomeusz, C.F. (2004). The acute effect of L-theanine in comparison with alprazolam on anticipatory anxiety in humans. **Human Psychopharmacology**, 19(7) (2004), 457-465.
- Rogers, E. (2003). **Diffusion of Innovations**, New York, Free Press.
- Yi, M. Y., Fiedler, K. D., & Park, J. S. (2006). Understanding the role of individual innovativeness in the acceptance of IT-Based innovations: Comparative analyses of models and measures. **Decision Sciences**, 37(3), 393-426
- Kotas, M. (2015). Key success factors for social services organizations in Poland. **Management**, 19(2), 122-135
-